

Олександр ПОТЄХІН,
доктор історичних наук,
професор Сумського державного
педагогічного університету ім. А.С.Макаренка,
головний науковий співробітник
Інституту всесвітньої історії НАН України

НАТО ТА ПОВНОМАСШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ РФ ДО УКРАЇНИ

Анотація. У статті йдеться про взаємодію України та НАТО в контексті повномасштабного вторгнення рф до України. Зазначено, що зближення України з Альянсом вже триває, бо його диктує логіка війни. Акцентовано на посиленні двосторонніх контактів і створенні регіональних союзів з боку української дипломатії. Перспективним названо безпековий союз Великої Британії, Польщі й України за можливої участі країн Балтії.

Окреслено основні положення схваленої на Мадридському саміті НАТО Стратегічної концепції-2022 про країн-партнерів Альянсу. Перелічено кроки, до яких Північноатлантичний альянс має вдатися, щоб стати дієвим чинником міжнародної стабільності в Європі. Якщо не вжити цих заходів, НАТО як організація з подолання проблем міжнародної безпеки та стримування агресора зрівняється за ефективністю з ОБСЄ й ООН.

Ключові слова: російсько-українська війна, НАТО, безпека.

У день повномасштабного вторгнення рф до України, 24 лютого 2022 року, ексміністерка оборони Німеччини Аннегрет Крамп-Карренбауер заявила: «Я дуже зла на нас за нашу історичну поразку. Після Грузії, Криму та Донбасу ми не підготували ніяких дієвих механізмів стримування Путіна. Ми забули урок [колишніх канцлерів Німеччини] Шмідта та Коля, який полягає в тому, що переговори завжди є пріоритетом, але нам слід бути настільки військово сильними, щоб інша сторона навіть не розглядала варіант відмовитися від переговорів» [1]. Додам, що НАТО, маючи всю інформацію про напад росії, не зробила й мінімальних кроків,

щоби попередити агресію, створити військово-силовий український потенціал стримування москви, а також виявилася нездатною координувати військово-технічну допомогу Києву під час війни (наради у форматі «Рамштайн» – ініціатива Вашингтона, а не Брюсселя). Важко знайти інше пояснення такої бездіяльності, окрім багаторічного рефлексу «не дратувати путіна», який був пріоритетним напрямом натовської стратегії. «[...] якщо всі знали, що в Київ будуть літати, Київ будуть бомбити ракетами, а можна було продати, навіть не безкоштовно дати, а продати нам кілька додаткових систем ППО? [...] я прекрасно розумію, що якби ми були членами НАТО, цієї війни не було б», – зауважив Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба, додавши: «[...] у нас війна, ми розуміємо, що в НАТО нас завтра і післязавтра не візьмуть» [2].

27 лютого 2022 року путін оголосив про приведення російських ракетно-ядерних сил до бойової готовності, тобто вдався до засобів ядерного шантажу. У відповідь Канцлер Німеччини Олаф Шольц заявив про необхідність виділити додаткові 100 млрд євро до оборонного бюджету своєї країни протягом чотирьох років. Новим було те, що він дозволив третім країнам, як-от Нідерландам, постачати до України «оборонну» зброю німецького виробництва, а також підтримав заклик до ЄС фінансувати довезення «оборонної» зброї до України. Усе це, як він сказав у Бундестазі, потрібно для захисту німецьких свободи та демократії [3].

Укотре довела свою непридатність концепція залучення (engagement) та стримування (containment, deterrence), особливо в європейському варіанті, коли стримування суто символічне. Зміст її можна сформулювати так: «гнучке застосування в міжнародних відносинах бича і калача». Філософське підґрунтя концепції зводять до «підтримання діалогу», що має заважати ескалації ворожнечі аж до розв'язання збройного конфлікту. Згідно із цим, треба лише досягти однакового трактування сенсів, щоб запобігти прямому зіткненню. З росією, яка багаторічно спотворює сенси, ця справа марна. Божевілля кремля стає наочним, коли розглядати російську агресію в контексті глобалізації. Питання співзалежності рф як постачальника енергоносіїв Європі й отримувача в такий спосіб вирішальної частини свого державного бюджету стало чи не центральним у дискусії про світ після війни. Ідею про те, що економічна співзалежність унеможливорює війну, висували ще напередодні Першої світової війни, і вона виявилася непридатною. Але жодній із держав, причетних до розв'язання цієї війни, не загрожували економічні втрати тих масштабів, яких зрештою зазнає росія. Мотиви агресії москви – тільки геополітика, жодних економічних розрахунків прибутків і втрат ні в коротко-, ні в середньо-, ні в довготривалій перспективі. Можна припустити, що поширення поглядів про невідворотний руйнівний вплив пандемії COVID-19 на глобалізацію завадило підійти до питання безпеки

в глобалізованому світі. Це той самий «парадокс Меркель», яка намагалась у неприродний спосіб роз'єднати економіку («Північний потік» тощо) та політику безпеки й коштом багатомільярдних надходжень за поставлені енергоносії виплекала головне джерело міжнародної нестабільності в сучасному світі – геополітичну божевільню кремля.

«Протягом десятиліть у Європі відчувався дефіцит безпеки, – справедливо стверджує Президент Володимир Зеленський. – Частина Європи – на сході континенту, а також на Балканах – перебувала поза будь-якою дієвою архітектурою безпеки. Можна пояснювати це як завгодно, але наявність таких “сірих” зон з погляду Москви виглядала як спокуса. І будь-яку сіру зону – чи то географічну, чи то політичну, чи то економічну – керівництво Росії розглядає як простір своїх можливостей – антидемократичних, антиправових, антиєвропейських. Фактично було так, що безпека частини Європи трималася лише на “запевненнях”. Можна пригадати різні “запевнення”: ті, що містились у Будапештському меморандумі, ті, що звучали з вуст європейських лідерів, які говорили, що бізнес і діалог з Росією нібито утримають її від агресії. Або ті, що звучали від російського керівництва, яке стверджувало, що нібито відмовилося від загарбницької політики. Це все зруйновано» [4].

Питання, чи є путін політичним реалістом, який ретельно оцінює можливі надбання та втрати, співвідношення сил, визначає мету й засоби, – центральне в західному політологічному дискурсі протягом майже двадцяти останніх років. Хочу заспокоїти Джона Міршаймера та його adeptів: політреалізм має всі підстави пишатися своїм видатним представником, практиком геополітики в кремлі, адже геополітика та політреалізм близькосторіднені.

З легкої руки Івана Крестева всі держави-партнери України в її спротиві російській агресії, зокрема й члени НАТО, можна поділити на «партію справедливості» (країн-членів якої можна умовно вважати союзниками України) та «партію миру». «Партію справедливості» очолюють два могутніх лідери – США та Велика Британія. До неї також належать ті, що сприймають російську загрозу своєму існуванню найгостріше: країни Східної Європи (крім Угорщини) та Балтії. Вони переживали радянські збройні інтервенції та бажають уникнути їх повторення – уже під російськими прапорами. З лідерами «партії справедливості» ці країни об'єднує усвідомлення, що ставкою в російсько-українській війні є не тільки доля України, а і європейська та світова безпека. Якщо не завдати поразки путіну на українській території, то його геополітичні апетити миттєво розширяться до кордонів російської імперії [5].

«Партія миру» на чолі з лідерами ЄС – Німеччиною, Францією, Італією тощо – стурбована насамперед тим, що мета «партії справедливості» (продовження війни до перемоги України) пов'язана з ризиком ескалації

аж до ракетно-ядерної та залучення членів НАТО до війни. Найбагатші країни ЄС найбільше потерпають од економічних санкцій проти росії, перспективи скасування яких дуже віддалені. Щоби приглушити звинувачення в політиці умиротворення путіна та показати, на чиему вони боці, лідери ЄС погодилися надати Україні статус кандидата в члени Євросоюзу. Безумовно, для них це героїчний вчинок. Але він не матиме розвитку, якщо провідні європейські потуги не нададуть Україні своєчасної масштабної допомоги. Ця війна показує європейцям: щоб був мир, обидві сторони мають схилитися на бік миру, а не війни, а потенційний агресор мусить заплатити надвисоку ціну за загарбницькі дії. Це й називають стримуванням. Якщо Європа хоче жити в мирі, то має нарешті побудувати сильну зовнішню політику та спільну оборону.

Здавалося, що після стратегічно безглузлого та самогубного для російських національних інтересів нападу на Україну путіна більше не сприйматимуть у категоріях «реалполітик» і визнають божевільним геополітиком (не лише тому, що геополітика є божевільням у глобалізованому світі). Однак політичний реалізм, без вагань відмовляючись од святого для нього визначення «баланс сил», безоглядно пропонує раціоналізувати поведінку опонента, «зрозуміти побоювання російського керівництва». Логіку «не спровокувати війни росії проти Заходу» й поготів запобігти обміну ракетно-ядерними ударами, продиктовано браком справжнього реалізму. Залишається сподіватися, що путінське оточення, рятуючи своє життя в разі наказу розпочати ядерну війну, спровадить того «до раю» одноосібно, віддавши перевагу збереженню цього недосконалого бездуховного світу для себе ще на якийсь час. Путіна неможливо спровокувати, він успішно зробить це самотужки, що доводить: росія не мала приводу для нападу на Україну, крім власного псевдоісторично-філософського уявлення. Намагатись умиротворити путіна – це завдання для психіатрів, а не політиків. Тільки холодний душ унаслідок воєнної поразки здатний опритомнити росію.

«Головне питання, яке раптово постало: чи поділяють російські лідери ядерне табу? Чи міг би президент Росії застосувати ядерну зброю у війні в Україні? – пише Ніна Танненвальд. – Він, безперечно, хоче, щоби світ, зокрема й Сполучені Штати, щонайменше припускали, що він може до цього вдатися. У день, коли Путін оголосив про початок “спеціальної військової операції” в Україні, він застеріг, що будь-яка країна, яка спробує втрутитись у війну, зіткнеться з “наслідками, нечуваними в її історії”, що багато хто сприйняв як завуальовану погрозу застосувати ядерну зброю. Інші російські чиновники робили схожі заяви протягом війни. Цілком імовірно, що ці погрози стосуються радше стримування НАТО, ніж фактичного застосування ядерної зброї. Ми бачимо, що Росія не підвищила рівня готовності свого ядерного потенціалу, а лише активувала систему зв’язку, якою мали б

передавати наказ про запуск. Російські урядовці цілком усвідомлюють, що будь-яке використання зброї масового знищення призведе до руйнівних наслідків як для РФ, так і для самого Путіна, зокрема до засудження від світової спільноти. [...] Знову нависла ядерна загроза, і російсько-українська війна показує не лише переваги, а й значні ризики та обмеження ядерного стримування. Воно, ймовірно, перешкодило Росії розширити війну на території країн НАТО, як-от Польщі та Румунії. Ядерний арсенал РФ завадив Альянсу втрутитися, хоча й не зміг допомогти Росії захопити чи утримати значну територію в Україні або змусити Київ здатися. Найважливіше те, що війна вкотре демонструє: контроль над ескалацією – це цілковито незвідана царина. Ми не уявляємо, що станеться, якщо ядерну зброю застосують. Війна також нагадує нам, що принципи зрештою порушують. [...] Ядерний нейтралітет поширеніший, але й водночас менш стійкий, ніж решта принципів, адже навіть мінімум порушень може його зруйнувати [...] Ризик, що Путін застосує ядерну зброю, не дорівнює нулю, і що довше триває війна, то більший він стає» [6].

Із цього можна зробити два взаємозаперечні висновки: 1) слід спільними зусиллями забезпечити якнайшвидшу перемогу України; 2) варто «заморозити конфлікт» умиротворенням путіна, «зберегти його обличчя» коштом України. Та другий шлях здатний лише спонукати кремль до ядерного шантажу, якщо він дає бажаний результат – підважує міжнародну безпеку.

Повертаючись до засад класичної геополітики з її історичним песимізмом, у межах лівого дискурсу тверджень про цілковитий хаос у США та занепад їхнього міжнародного становища в другій холодній війні, професор історії з Вісконсинського університету в Медісоні Альфред В. Маккой доходить хибного висновку: «[...] є ймовірність підписання дипломатичної угоди, за якою Україна поверне частини території в обмін на набуття нейтрального статусу, як-от в Австрії, що дасть їй змогу стати частиною Європейського Союзу, але не НАТО. Нападаючи на Україну та відштовхуючи від себе Європу, Путін зазнав серйозного, але не обов'язково фатального геополітичного удару. Не маючи змоги розширюватися на захід, він прискорює “розворот Росії на схід” і швидко інтегрує її економіку з китайською. Цим він, ймовірно, зміцнить геополітичне панування Пекіна над величезною євразійською територією – епіцентром глобальної могутності, коли Сполучені Штати потопатимуть у внутрішньому хаосі та зазнають явного занепаду, не властивого добі холодної війни. У цьому столітті, як і в минулому, геополітична боротьба за Євразію виявилася невпинною справою, яка найближчими роками, ймовірно, сприятиме як піднесенню Пекіна, так і постійній ерозії колись грізної глобальної гегемонії Вашингтона» [7].

«Ліва» геополітика, як і будь-яка інша, спотворює картину сучасного світу. Професор історії, звернувшись до зовнішньої політики США хоча б часів першої холодної війни, зрозумів би, що глобальна гегемонія Вашингтона – це порожній винахід радянської та китайської пропаганди, який є неодмінною тезою міфології «багатоплюсності» з боку москви та Пекіна. Ніякої «боротьби за Євразію» не існує, тож і немає підстав кваліфікувати російсько-українську війну як зіткнення геополітичних проєктів Вашингтона та москви. Це боротьба за європейську та світову безпеку проти держави-ревізіоніста, а також за стабільність міжнародної системи як гаранта миру й добробуту та, можливо, навіть виживання світової спільноти.

Зосередившись на критиці зовнішньополітичного консенсусу американського політикуму та суспільства (до речі, досягнутого вперше з початку 1950 рр.) щодо надання належної допомоги Україні, її опоненти наголошують на розділенні країни на «трампістів» і «демократів», небувалу руйнівну кризу США (що сміховинно для будь-кого, обізнаного хоча б із Громадянською війною чи Великою депресією), заплющивши очі на системну кризу російського та китайського тоталітарних режимів, які, за їхньою спотвореною логікою, «впевнено крокують у майбутнє». Саме геополітичні амбіції москви та Пекіна є надійними індикаторами внутрішніх негараздів цих укладів.

«[...] зображення подій в Україні як війни за свободу позбавлене історичного контексту. Це робить подію привабливішою для громадян, які мало розуміють історію після холодної війни, розширення НАТО та використання цього як інструмента втручання (США. – *Ред.*). Справді, весь сенс відродження бувальщин про те, як Рузвельт і Черчилль рятують світ (без згадок про Йосипа Сталіна й американської підтримки тоталітарного Радянського Союзу) полягає в тому, щоби спростити минуле та ввести громадськість в оману. Вторгнення Росії до України було злочином. Допомога Україні в її захисті є цілком виправданою», – констатує Ендрю Бацевич [8]. І відразу ж зводить нанівець власну тезу: «Але по завершенню війни більшість питань не буде розв'язано. По-перше, Україна та Росія ділитимуть спільний кордон, а статус Росії як вигнанця доведеться скасувати. По-друге, незважаючи на результат, війна не змінить сучасних ідеологічних, культурних й економічних проблем у Сполучених Штатах. Хто б не переміг у війні в Україні, ці проблеми, які заводять Джо Байдена в безвихідь і роз'єднують політичну верхівку США, залишатимуться» [8]. Отже, логічний висновок: участь США в захисті України є безглуздом.

Ще далі у своїх «вправах з історії» пішов Вільям Дж. Астор: «Путін не є новим Гітлером, і його вторгнення до України не є такою екзистенційною загрозою, якою Третій Райх був для демократій у 1938–1939 роках. Гітлер

мав найкращу воєнну машину свого часу, підтримувану економічною попугою, якою була Німеччина наприкінці 1930-х років. Воєнна машина Путіна щонайбільше посередня, а економіка Росії менша, ніж у Каліфорнії. Не схоже, що Путін прагне величезної імперії чи світового панування так, як Гітлер» [9]. Тому допомагати його зупинити не треба, краще ж задовольнити потреби у відновленні кордонів російської імперії до Жовтневого перевороту.

Утім, неперевершеним у своїй ненависті до України (та й Америки) маніпулятором є патріарх цієї справи – професор Ноам Чомскі. Кремль мав би щодня дякувати йому за пропагандистський арсенал для ядерного шантажу: «Є багато речей, яких Росія не зробила. Західні аналітики цим доволі подивовані. Зокрема, вона не атакувала ліній накачування України зброєю з Польщі, хоча, безперечно, могла це зробити. Це дуже скоро призвело б до її прямої конфронтації з НАТО, тобто зі США. Про наслідки цього неважко здогадатися. Кожен, хто коли-небудь бачив воєнні ігри, знає, до чого це веде, – сходами ескалації до смертоносної ядерної війни. Отже, це ігри, у які ми граємо життями українців [...] та майбутнім цивілізації, щоби послабити Росію та переконатися, що вона страждає вдосталь. Але якщо хочете грати в цю гру – будьте чесними. Для неї немає моральних підстав. Насправді, це жахливо з погляду моралі. А люди на п'єдесталі, які стверджують, що ми дотримуємося принципів (уряд США. – *Ред.*), є моральними імбецилами, коли замислитися» [10].

За Н. Чомскі, російські агресори, вбивці, що напали на Україну, є морально вищими за тих, хто допомагає нам вистояти. До того ж ескалація, згідно з російським стратегічним наміром «підвищити рівень конфлікту до ядерного, щоби його припинити», є ще однією міфологемою. До надання їй правдоподібності доклався класик політреалізму Стівен Волт: «[...] адміністрація Байдена певною мірою усвідомлює ризик ескалації, зокрема тому президент раніше запевнив, що не посилатиме американські війська воювати в Україні. [...] Для такої позиції є вагома підстава. Уникнення збройного зіткнення американських і радянських сил було головним неписаним правилом холодної війни. Якби в ті роки американці та радянці почали стріляти одне в одного, був би значний ризик випадкової чи ненавмисної ескалації. Зі схожих причин невтручання військ США в боротьбу це правильний крок. [...] Вторгнення Росії до України є незаконним, аморальним і невинуватим, але Путін не розпочав його знічев'я. Те, що військова кампанія пішла не за планом, не означає, що він не мав вагомих причин. Навпаки: як чітко показують численні виступи Путіна на цю тему, він і його однодумці сприймали дрейф України до фактичного союзництва зі США та НАТО як екзистенційну загрозу, зокрема й загрозу кольорової революції в самій РФ, і вони, напевно, вважали, що час

на зупинення цього процесу спливає» [11]. С. Волт винайшов, відповідно до кремлівських фейків, міфічний «дрейф України до США й НАТО» та де-факто виправдав російську агресію.

У середині червня 2022 року на сторінках рупора політреалізму «National Interest» публікують детальну програму капітуляції України на 15 пунктів, реалізація якої має призвести до повної втрати незалежності та перетворення на, так би мовити, провінцію імперської москви. Є серйозні підстави вважати, що до цієї квінтесенції антиукраїнізму й умиротворення войовничого путіна доклали руки «агенти впливу» кремля в Америці, бо її поява саме там мала б надати видимість «незалежної експертної рекомендації» [12]. Автор(-и) скромно зауважив(-ли), що цей твір «розв'язує деякі з найгостріших проблем безпеки Росії задля підвищення безпеки членів НАТО, зменшуючи перспективи майбутнього конфлікту з Росією», та повторив(-ли) фейк російської пропаганди про «наявність в Україні 26 спонсорованих на гроші Сполучених Штатів лабораторій із виготовлення біологічної зброї», які «мають бути знищені під російським контролем». Сміховинним є пункт про «російську підтримку вступу України до ЄС», зважаючи на вимогу до обох сторін «відмовитися від контрибуцій і репарацій». Мабуть, саме на ЄС покладено почесну функцію відбудувати всі руйнування, що їх завдав Україні російський агресор: стерті з лиця землі Маріуполь, Северодонецьк тощо. Задекларувавши порожню тезу, буцімто «позиція Києва щодо домовленості з Москвою погіршується щодня», «доброзичливці» беруться залякувати: «Саме в інтересах національної безпеки Сполучених Штатів спонукати Росію й Україну якнайшвидше укласти мирну угоду й уникнути потенційної ескалації РФ до застосування тактичної ядерної зброї проти України чи проти прифронтових держав НАТО. Адміністрація Байдена могла б зробити це, запропонувавши призупинити впровадження всіх нових економічних санкцій проти Росії, розміщення військ США в Східній Європі та надання летальної військової допомоги Україні в обмін на негайне та постійне припинення вогню з боку російської сторони, зупинення просування російських військ і відновлення серйозних мирних переговорів [...] Якщо Зеленський вирішить не вести переговори про мирну угоду після російського захоплення Донбасу (це подають як факт! – *Авт.*), Путін [...] має намір офіційно анексувати весь Донбас і Херсонську область, зберігаючи контроль над 70% чорноморського узбережжя України. [...] Москва потім піде в наступ, щоби захопити Одесу та відрізати Україну від Чорного моря, що [...] ще більше послабить її економічну та територіальну безпеку. З усіх цих причин у національних інтересах Сполучених Штатів та України якнайшвидше укласти мирну угоду про припинення війни» [12].

Не вдаючись до деталей цього геополітичного проекту, слід зупинитися на аргументації, покликаний докорінно змінити позицію США/НАТО

щодо російсько-української війни та військової допомоги Україні. «Україна назавжди розірве всі зв'язки з НАТО, зокрема з військовими інструкторами, обміни та спільні військові навчання, а також усе постачання зброї від НАТО, за винятком стрілецької зброї. Крім того, Україна заборонить розміщувати війська чи бази НАТО на своїй території. Україна також погоджується припинити своє членство в програмі НАТО “Партнерство заради миру” та дію Хартії про стратегічне партнерство зі Сполученими Штатами від листопада 2021 року (пункт 6. – *Авт.*). Україна скоротить свої сухопутні війська до 150 000 військовослужбовців постійної армії та максимум 100 000 військовиків у резерві. Україна погоджується знищити всі свої ударні системи озброєнь під наглядом Росії. [...] Крім того, Україні буде заборонено розробляти зброю масового знищення, зокрема ядерну, біологічну чи хімічну [...] (пункти 7, 8. – *Авт.*). США та НАТО нададуть письмові гарантії, що НАТО ніколи не розширюватиметься на схід [...] або вздовж кордонів Росії (приміром, до Фінляндії). В обмін на ці гарантії Росія погодиться на вступ Швеції до НАТО, а також будь-якої іншої європейської країни, яка не межує з РФ і бажає приєднатися до Альянсу (пункт 14. – *Авт.*)» [12]. І нарешті: «Росія та НАТО погодяться розпочати дискусії щодо включення РФ в архітектуру безпеки Європи, поновлення Договору про ліквідацію ракет середньої та малої дальності (ДРСМД), а також переговори про подальшу угоду до Договору про звичайні збройні сили в Європі. [...] якщо Росія скоротить або навіть ліквідує свою військову присутність у Білорусі й виконуватиме умови мирної угоди з Україною, Сполучені Штати та західноєвропейські члени НАТО також скоротять або ліквідуватимуть присутність своїх об'єднаних військ і закриють усі бази в країнах Балтії, Польщі, Румунії, Угорщині та Словаччині [...] Це потенційно поверне Східну Європу до статус-кво, який існував до Варшавського саміту в липні 2016 року. У межах цієї угоди Сполучені Штати також погодяться [...] демонтувати свої об'єкти протиракетної оборони “Іджис ешор” у Редзікові, Польща, та Девеселу, Румунія (пункт 15. – *Авт.*)» [12].

Усі ці плани кремлівського мрійника не мають жодного шансу на реалізацію щонайменше тому, що своїми діями росія остаточно підірвала довіру інших і довела цілковиту нездатність до цивілізованих міжнародних відносин, порушивши численні договірні зобов'язання, Статут ООН тощо. Призначення таких приречених на крах пропозицій – «згустити туман війни», стимулювати безпідставні сподівання на мир з агресором, адже, мовляв, «кожна сторона має пройти власну частину шляху назустріч», «кожен має свою правду» й таке інше.

Суперечливу політику Альянсу в російсько-українській війні найкраще зрозуміло з виступу Генсека НАТО Єнса Столтенберга в Гельсінкі 12 червня 2022 року: «Зараз триває жорстока війна (росії. – *Авт.*) проти мирного сусіда

(України. – *Авт.*). НАТО не є частиною (цієї. – *Авт.*) війни. У контексті війни НАТО має два основні завдання. По-перше, підтримувати нашого близького партнера Україну, щоб відстояти її право на самооборону, закріплене в Статуті ООН. Фактично ми робимо це протягом багатьох років» [13]. Але, треба визнати, у розмірах, що аж ніяк не допомогли Україні створити за вісім років війни потенціал стримування росії, який зміг би попередити її масоване вторгнення взимку 2022 року. «І після вторгнення ми значно посилили нашу підтримку Україні, – веде далі Є. Столтенберг, – [...] військовою, економічною та гуманітарною допомогою. Наша мета – забезпечити перевагу України як суверенної та демократичної держави в Європі» [13]. Тут генсек, м'яко кажучи, допустив неточності, бо і до, і після повномасштабного вторгнення допомогу надавав не Альянс як військово-політична структура, а окремі держави-члени. Основним досягненням Брюсселя слід вважати те, що він їм цього не заборонив. Це стає очевидним, якщо зважити на друге завдання НАТО у формулюванні Є. Столтенберга: «[...] не допустити ескалації війни. Головною відповідальністю НАТО є захист наших людей. Тому ми посилюємо нашу оборону, а надто на сході Альянсу, на суші, на морі та в повітрі. Це стримування – не для того, щоби спровокувати, а щоби запобігти конфлікту та зберегти мир. Амбіції Путіна виходять за межі України. Так звані договори про безпеку, які він представив НАТО та США тогоріч у грудні, висувають вимоги не лише до України, а й до НАТО – утримуватися від будь-якого розширення та вивести війська й інфраструктуру НАТО з країн, які приєдналися до Альянсу після 1997 року, поділивши його на членів НАТО першого та другого класів. Це вимоги повної ревізії європейського безпекового ладу [...]» [13]. Засвідчивши, що апетити путіна стосуються ширшого ареалу, ніж Україна, а Москва прямо загрожує країнам-членам, яких Брюссель готовий захищати всіма належними засобами, та констатуючи, що війна в Європі кипить, бо ж Україну не можна усунути з континенту, слід визнати й невіддільність натовської безпеки від української перемоги над агресором. Натомість політичний керівник Альянсу висуває тезу про дві війни. У першій, російсько-українській, НАТО не воюватиме. Друга ж війна, якій Альянс прагне запобігти, схоже, неминуха – через відмову визнати першу своєю.

Не надто винахідливо в річищі ідей свого керівника обстоює політику НАТО Мірча Джоане: «Альянс як такий надає Україні нелетальну допомогу, а держави-члени – летальну зброю. [...] Тому я раджу друзям у Києві сприймати нашу допомогу як щось ціле. Це спільні, скоординовані зусилля західних демократій, які передбачають і оборонну підтримку, і кібербезпеку, і посилення вашої стійкості, і протидію дезінформації, і допомогу вашій економічній стабільності, яка зараз під загрозою, і підтримання зусиль із розблокування Чорного моря. А ще – резервування коштів на відновлення

України після війни. Ми справді чуємо, що часом лунає критика на адресу НАТО. Але просто погляньте на підтримку, яку ми всі надаємо Україні, у комплексі. Україна й українці можуть розраховувати на нас і на нашу допомогу. Ви можете розраховувати також на те, що ваша країна перейде на зброю натівських стандартів. Бо озброєння радянських часів вже закінчилося, а те, що ви отримуєте зараз – це його останній подих. Тому НАТО відіграватиме роль у посиленні української армії та її успішному переході від радянського до сучасного озброєння. [...] НАТО – це організація, на якій зав'язані ризики, і ми маємо якнайретельніше уникати ескалації та можливості війни між росією та НАТО, яка не піде на користь нікому. За всієї поваги до України, наше завдання номер один – це захист мільярда людей, що живуть на просторі НАТО. Але я нагадаю, що нещодавня зустріч контактної групи з підтримки України, та, що у форматі “Рамштайн”, проходила тут, у штаб-квартирі НАТО. [...] Нинішня настільки успішна діяльність ЗСУ – це комбінація героїзму та винахідливості. Ми справді бачимо багато класних військових рішень з їхнього боку. Але це – саме ті рішення, що відповідають натівському стилю, що стали можливі завдяки тим підходам до командування, яких ми вас вчили» [14].

Парадоксальний сам підхід, згідно з яким військово-політичний союз спеціалізується на невійськовій допомозі. А найзворушливіше звучить «Брюссель накопичує гроші на післявоєнне відновлення», коли українцям щодня треба вистояти, та ще й переламати хід війни на свою користь. До натовського стилю ще б своєчасно додати в потрібній кількості сучасне важке озброєння. Не спрацьовують навіть властиві військовим міркування: ворога треба стримувати на кордонах якомога далі від власних, а по змозі – чужими, спільними, але не лише власними силами. Очевидними досягненнями в невтягненні НАТО в «другу війну» Є. Столтенберґ називає відмову «закрити небо» над Україною, заборону надати «наступальне озброєння», зокрема й авіацію тощо [13]. (Щоправда, пізніше керівництво Альянсу заявило, що жодних обмежень на постачання важкого озброєння Україні офіційно не існує.) Є запитання: що заважало напередодні неминучого, за прогнозом західних спецслужб, повномасштабного вторгнення РФ стримати його загрозою «закрити небо» чи навіть негайним запрошенням Києву вступити до НАТО? Замість того щоб з упертістю, гідною кращого застосування, повторювати: Альянс захищатиме країн-членів по периметру їхніх кордонів. Відповідь однозначна – це було продовженням політики умиротворення путіна за принципом «не провокувати москву», яка повністю себе дискредитувала.

Свій погляд на стан справ у НАТО надав і керівник української дипломатичної служби Дмитро Кулеба: «Генсек, якого я дуже поважаю, який є дуже крутим лідером, який є дуже прихильним до України, і я йому вдячний за

те, що він зробив [...] в межах своїх можливостей. [...] Є НАТО, як об'єднання країн, які ухвалюють рішення консенсусом. Так от, в цьому єдиному колі було, на мою думку, ухвалене неформальне рішення: для того, щоб Росія не використовувала аргумент про те, що вона воює з НАТО, Альянс як єдність буде на другорядних ролях. [...] стратегічно було ухвалене рішення, що НАТО не буде на передових ролях в підтримці України. Натомість була створена так звана coalition of the willing – коаліція тих, хто бажає брати участь [...] – і багато з членів цієї коаліції є членами НАТО. І от вони надають конкретну допомогу. Тому треба дуже сильно розрізняти допомогу від Сполучених Штатів як члена НАТО і допомогу від НАТО, де все це координується Секретаріатом і надається нам. Я вважаю, що було ухвалене таке рішення: не пускати НАТО на провідні ролі. Ухвалене воно було окремою групою впливових держав-членів Альянсу, і наразі воно імплементується» [2].

Важко не погодитися з Міністром оборони України Олексієм Резніковим: «Демократичному світу необхідно терміново повернути собі ініціативу. Занадто довго західні лідери дозволяли таким автократам, як Путін, встановлювати міжнародний порядок денний і робити перший крок, поки інші лише реагували на нього. Українці можуть підтвердити: це неправильний підхід. Наразі міжнародне співтовариство обговорює саме ті санкції, до яких українські чиновники закликали понад рік тому, коли Росія вперше зосередила війська вздовж українського кордону та погрозувала повномасштабним вторгненням. Замість санкцій відповідно Заходу навесні 2021 року стало нагородити Путіна більшим діалогом. Кожна розмова з нашими міжнародними партнерами зосереджується на тому, як захистити українське небо за допомогою вдосконалених систем авіації та протиракетної оборони, але це не новина. Пригадую, ще в серпні 2021 року, перебуваючи в США, я апелював до потреби в західних системах протиповітряної оборони. [...] Потім Президент Зеленський провів успішну зустріч у Білому домі з Президентом Байденом, під час якої ухвалили рамковий документ, що надає нового змісту нашому оборонному партнерству. Однак співпрацю все одно не сприймали як невідкладну. Кілька місяців тривали дискусії щодо постачання ракет “Стінгер”, а дозвіл надійшов лише після повідомлень про неминуче вторгнення Росії. Незважаючи на всі попередження про те, що Москва готова до нападу, Україна не отримала нічого, крім піхотної зброї для ближнього бою чи партизанської війни. Замість жорстких західних санкцій, які могли б стримати Росію, ми зіткнулися з прогнозами, нібито Київ впаде протягом трьох днів. Ми не поділяли цього фаталізму» [15].

Прямо стосуються України й положення схваленої на Мадридському саміті НАТО Стратегічної концепції-2022 про країн-партнерів Альянсу (констатувавши, що в «Євроатлантиці миру немає», її автори свідомо

уникнули окремого оцінювання стану та перспектив російсько-української війни, що цілком у річищі тези про «другу війну», якій треба обов'язково запобігти). І все ж слід визнати суттєвий прогрес у формулюваннях, як порівняти з довгою натовською німотою. Слова мають значення, а надто коли за ними відповідні дії. Отже, у концепції йдеться про таке: «Ми збільшимо масштаб і обсяги нашої безпекової допомоги та підтримки з розбудови спроможностей уразливим партнерам – як країнам-сусідам, так і більш віддаленим – для підвищення їхньої готовності й стійкості, а також удосконалення здатності протистояти зловмисному втручанням, запобігати дестабілізації і боротися з агресією. [...] Двері Альянсу залишаються відкритими для всіх демократичних європейських держав, які поділяють наші цінності, прагнуть і здатні перебрати на себе обов'язки та зобов'язання, що випливають із членства в ньому, і чий вступ сприятиме зміцненню нашої спільної безпеки. Рішення щодо членства в НАТО ухвалюють лише держави – члени Альянсу, і жодна третя сторона не має права голосу в цьому процесі. Безпека держав, які претендують на вступ до Альянсу, невіддільно пов'язана з нашою безпекою. Ми твердо підтримуємо їхні незалежність, суверенітет і територіальну цілісність. Ми активізуємо політичний діалог і співпрацю з державами, які прагнуть вступити до Альянсу, допоможемо їм підвищити стійкість проти зловмисного втручання і розбудувати їхні спроможності. Ми також збільшимо практичну підтримку євроатлантичних прагнень цих держав із боку НАТО. Ми й надалі розвиватимемо партнерство з Боснією і Герцеговиною, Грузією та Україною з метою просування нашої спільної зацікавленості у мирі, стабільності й безпеці на євроатлантичному просторі. [...] Взаємокорисні політичний діалог і практична співпраця з партнерами на основі обопільної поваги сприяють стабільності поза межами НАТО, зміцнюють нашу внутрішню безпеку і сприяють виконанню основоположних завдань Альянсу. Партнерські відносини мають вирішальне значення для захисту загального надбання, підвищення стійкості наших суспільств і відстоювання заснованого на правилах міжнародного порядку» [16].

Може здивувати тільки розміщення України поряд із Боснією і Герцеговиною, де НАТО брала активну участь у війні в 90-х роках минулого століття. Ця балканська держава, за всієї поваги до її трагічної долі, навряд чи здатна зробити суттєвий внесок у виконання «основних завдань» НАТО. Позиція грузинської влади під час російсько-української війни викликає великі сумніви в спроможності Тбілісі посилити НАТО – радше навпаки. Тобто жодних підстав для внесення України, яка щоденно доводить свою воєнну спроможність, до спільної із цими країнами категорії немає. Але залишаємося оптимістами, вважаючи, що зміст наведених положень концепції головно чи навіть персонально стосується Києва.

Для НАТО як військово-політичного союзу на Мадридському саміті в червні 2022-го головними подіями стали схвалення зазначеної концепції до 2030 року та безпрецедентно швидке запрошення до Альянсу нових членів – Фінляндії та Швеції. За день до саміту Туреччина зняла свої заперечення та спільно з країнами-кандидатами підписала Меморандум про взаєморозуміння. За словами Є. Столтенберга, у межах угоди Анкара домоглася від Гельсінкі та Стокгольма обіцянки екстрадувати до Туреччини мігрантів, яких Стамбул звинуватив у тероризмі. (Країни Скандинавії заявили, що це можливо лише згідно з їхнім законодавством, тобто з наданням доказів причетності до тероризму, що неодмінно ускладнить відносини з Анкарою.) Попри вимогу путіна в грудні 2021 року припинити розширення Альянсу, Фінляндія та Швеція отримали запрошення до вступу. Для України ця подія – прецедент подолання опору кремля.

Як зазначає Володимир Кравченко: «У Мадриді лідери країн – членів Альянсу проігнорували ще одну вимогу Путіна: повернути військову інфраструктуру блоку в Європі до стану 1997 року, коли було підписано основоположний акт Росія – НАТО. Як заявили в Мадриді, Альянс планує зміцнити свій “східний фланг”, збільшивши Сили реагування з 40 до 300 тисяч людей. [...] Це найбільше розгортання сил НАТО з часів закінчення холодної війни [...] стало відповіддю на російське вторгнення в Україну та побоювання східноєвропейських і балтійських країн – членів НАТО, озвучені за кілька днів до саміту прем’єр-міністеркою Естонії Каєю Каллас. Вона розкритикувала нинішні [тогочасні. – Авт.] плани НАТО із захисту країн Балтії, оскільки вони припускають [припускали. – Авт.] захоплення Росією цих держав і їх визволення через 180 днів. За цей час Естонію “зітруть із карти”. [...] в країнах – членах Центральної та Східної Європи із глибоким задоволенням сприйняли заяву Джо Байдена про те, що США мають намір розмістити в Європі нові контингенти: кораблі – в Іспанії, ескадрильї винищувачів – у Великій Британії, сухопутні війська – в Румунії, підрозділи ППО – в Німеччині та Італії, а широкий спектр озброєнь – у країнах Балтії. Байден підкреслив, що це необхідно для зміцнення безпеки регіону після російського вторгнення в Україну та захисту “кожного дюйма” території НАТО» [18].

Країни-члени Альянсу виявили здатність адаптуватися до нової реальності й ухвалити рішення, як вибудувати оборону на східному фланзі, змінити ситуацію з нестачею зброї та зробити систему ухвалення рішень ефективнішою. Військово-політичний союз не підготувався до широкомасштабного вторгнення росії до України та вкрай обережно поведився протягом чотирьох місяців, що передували саміту. Нова концепція якщо й не повністю гарантує позитивні зсуви позицій (передусім дій «партії миру» в російсько-українській війні), то принаймні утруднює маневри щодо повернення до якогось сурогатного статус-кво у відносинах із країною-агресором. Згідно

з концепцією: «Ми не можемо применшувати ймовірність нападу, здатного порушити суверенітет і територіальну цілісність держав – членів Альянсу. Стратегічне суперництво, повсюдна нестабільність і періодичні потрясіння – ось чинники, які визначають загальне середовище безпеки. Загрози, з якими ми стикаємося, глобальні та взаємопов'язані. Авторитарні суб'єкти кидають виклик нашим інтересам, цінностям і демократичному способу життя. [...] Російська Федерація є найзначнішою і найпрямішою загрозою безпеці членів Альянсу та миру і стабільності в євроатлантичному регіоні. Вона намагається встановити сфери впливу і прямий контроль за допомогою примусу, саботажу, агресії та анексії. Вона вдається до звичайних військових засобів та кібер- і гібридних методів проти нас і наших партнерів. Її силова військова позиція і риторика, а також доведена на практиці готовність застосувати військову силу для досягнення своїх політичних цілей, підбивають заснований на правилах міжнародний порядок. [...] Те, що Москва нарощує військову силу, зокрема в районі Балтійського, Чорного і Середземного морів, а також зміцнює військовий союз із Білоруссю, кидає виклик нашій безпеці і нашим інтересам. НАТО не прагне конфронтації і не становить загрози Російській Федерації» [16]. Нагадаю, що в концепції НАТО 2010 року рф визначили «стратегічним партнером».

Позиція Києва, який не очікував у Мадриді проривних рішень щодо України, полягає в тому, що вступ до НАТО залишається на порядку денному – звичайно, після перемоги в російсько-українській війні. Зближення з Альянсом вже триває, бо його диктує логіка війни. Цей рух не є швидким, і подекуди дії Брюсселя не відповідають його риторичі. Членство в НАТО було б надійнішою гарантією безпеки нашої держави, тому Україна прокладає шлях до «відчинених дверей» Альянсу – прикладами є лист глав МЗС і МО Д. Кулеби й О. Резнікова, адресований Є. Столтенбергу, та виступ В. Зеленського на саміті. Водночас Україна намагається розв'язати питання безпеки як на двосторонньому рівні, так і у форматі багатосторонніх союзів. Останнім часом українська дипломатія активно реалізовувала стратегію посилення двосторонніх контактів і створення регіональних союзів. На мою думку, перспективним є безпековий союз Великої Британії, Польщі й України за можливої участі країн Балтії. Тривають і пошуки прямих гарантій безпеки від країн, яких так потребуватиме Україна у період до вступу до НАТО [17].

У Мадриді представили оновлений комплексний пакет допомоги (КПД) Україні. Генсек Альянсу заявив, що посилений КПД міститиме значне постачання захищених засобів зв'язку, систем захисту від дронів, пального тощо, а «в довгостроковій перспективі ми допоможемо Україні перейти від військової техніки радянських часів до сучасної техніки НАТО й ще більше зміцнювати свої інститути оборони та безпеки» [17].

Щоби стати дієвим чинником міжнародної стабільності в Європі, без якої світова стабільність є недосяжною, Північноатлантичний альянс має:

- встановити відповідність принципів захисту демократії та західних цінностей, внісши до Статуту (Північноатлантичного договору) статті про тимчасове припинення членства чи остаточне усування з організації держав з авторитарним режимом, які потурають агресору та, користуючись потребою в консенсусі під час ухвалення рішень, паралізують дії Альянсу;
 - негайно надати членство Швеції та Фінляндії, які відповідають стандартам Альянсу та мають належні військові та стратегічні здатності, заблокувавши підіривні дії будь-якої держави-члена НАТО, яка заперечує їх вступ;
 - зміцнити південний фланг оборони НАТО та безпеку в Чорному морі;
 - негайно визначити близьку перспективу вступу України до НАТО як чорноморської країни, що довела боєздатність своїх збройних сил і спроможність забезпечити оборону південно-східного флангу Альянсу;
 - докорінно збільшити європейський оборонний потенціал, розбудувати його до самостійності в обороні;
 - виступити єдиним фронтом у безпекових питаннях, подолати суперечності між державами, які прагнуть «поставити РФ на належне їй місце», та «миротворцями за будь-яку ціну, якщо її платитиме Україна», позбутися прагнення вмиротворити Кремль, адже це шлях у нікуди;
 - чесно та відверто оцінити слабкі місця політики Брюсселя під час війни, а також прорахунки та недоліки Альянсу, зокрема невдачу в стримуванні агресора та безглузді спроби залучити Росію до створення спільної системи колективної безпеки з ігноруванням базових засад путінського режиму, що призвели до цієї війни в Європі;
 - раз і назавжди визнати, що геополітика (захоплення та контролювання територій), на які б псевдонаукові опуси Гелфорда Джона Макіндера, Ніколаса Спайкмена, Збігнева Бжезінського, Олександра Дугіна та ін. вона не опиралася, – є реліктом. Його існування у XXI столітті, за наявності засобів знищення людства загалом, а також в епоху глобалізації, яка є об'єктивною умовою подолання основних проблем людства, є неприпустимим. Про «повернення геополітики» слід говорити тільки в разі воєнної поразки України через обмежене та несвоечасне постачання потрібного сучасного озброєння від Заходу.
- Коли ж не виконати більшості (якщо не всіх) умов, НАТО як організація з подолання проблем міжнародної безпеки та стримування агресора зрівняється за ефективністю з ОБСЄ й ООН.

1. Gruyter, C. (2022). 'Putin's War Is Europe's 9/11: The continent has finally woken up to the necessity of hard power'. *Foreign Policy*, 28 February [online]. Available at: <https://foreignpolicy.com/2022/02/28/putins-war-ukraine-europe-hard-power> [in English].

2. Кулеба Д. Дмитро Кулеба: «Якщо всі знали, що Київ будуть бомбити ракетами, то можна було продати нам кілька додаткових систем ППО?» // LB.ua. 4 липня 2022. URL: https://lb.ua/pravo/2022/07/04/522009_dmitro_kuleba_yakshcho_vsi_znali_shcho.html?fbclid=IwAR3Y3YxDQWpVvhz238Lt1s-ZY6EqsKAAbg-Gb7Jl5-ihzBWhn-MMALtvS8
3. Олаф Шольц: «Ми переживаємо переломний момент» (ukrainisch) / Deutscher Bundestag. URL: <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2022/kw08-sondersitzung-ukrainisch-882526>
4. Виступ Президента України на відкритті 26-го урядового круглого столу The Economist // Офіційне інтернет-представництво Президента України. 5 липня 2022. URL: https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-vidkritti-26-go-uryadovogo-kru-76293?fbclid=IwAR1zNSOGs8dex93mtLkCjLmm8z-ZjGkYKrQDS-JV_CeH0OSjw4Nu5dddFPU
5. Erlanger, S. (2022). *Russia-Ukraine War Briefing* [online]. Available at: https://www.nytimes.com/news-event/ukraine-russia?campaign_id=249&emc=edit_ruwb_20220617&instance_id=64411&nl=russia-ukraine-war-briefing®i_id=73221504&segment_id=96123&te=1&user_id=6f8b999adc87162fe1e854eeadadf2f6 [in English].
6. Tannenwald, N. (2022). 'Is Using Nuclear Weapons Still Taboo? The world is starting to forget the realities of nuclear weapons'. *Foreign Policy*, 1 July [online]. Available at: <https://foreignpolicy.com/2022/07/01/nuclear-war-taboo-arms-control-russia-ukraine-deterrence> [in English].
7. McCoy, A. (2022). 'The Geopolitics of the New Cold War'. *Countercurrents*, 22 June [online]. Available at: <https://countercurrents.org/2022/06/the-geopolitics-of-the-new-cold-war> [in English].
8. Bacevich, A. (2022). 'Ukraine: From Bad To Worse? America won't heal its divisions by going to war in Ukraine'. *The American Conservative*, 5 May [online]. Available at: <https://www.theamericanconservative.com/articles/a-divided-america-should-avoid-war-in-ukraine> [in English].
9. Astore, W., Davout, M. (2022). 'How Are We to Understand the Russia-Ukraine War?'. *Bracing Views*, 4 June [online]. Available at: <https://bracingviews.com/2022/06/04/how-are-we-to-understand-the-russia-ukraine-war> [in English].
10. Chomsky, N., Barsamian, D. (2022). 'Chomsky and Barsamian In Ukraine, Diplomacy Has Been Ruled Out'. *Countercurrents*, 17 June [online]. Available at: <https://countercurrents.org/2022/06/chomsky-and-barsamian-in-ukraine-diplomacy-has-been-ruled-out> [in English].
11. Walt, S. (2022). 'Biden Should Take Putins Nuclear Threats Seriously'. *Foreign Policy*, 5 May [online]. Available at: [HTTPS://FOREIGNPOLICY.COM/2022/05/05/WHY-WASHINGTON-SHOULD-TAKE-RUSSIAN-NUCLEAR-THREATS-SERIOUSLY](https://FOREIGNPOLICY.COM/2022/05/05/WHY-WASHINGTON-SHOULD-TAKE-RUSSIAN-NUCLEAR-THREATS-SERIOUSLY) [in English].
12. Pyne, D. (2022). 'A Proposed Peace Plan to End the Russo-Ukrainian War'. *The National Interest*, 18 June [online]. Available at: <https://nationalinterest.org/feature/proposed-peace-plan-end-russo-ukrainian-war-203009> [in English].
13. NATO (2022). *Speech by NATO Secretary General Jens Stoltenberg at the Kultaranta talks in Finland*, 12 June [online]. Available at: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_196300.htm?selectedLocale=en&fbclid=IwAR1UIRKPBDRbV0c9n2VgxYmlcBCpayKcEU6uigRiKYaREWJj1-O334GE72k [in English].
14. Джоане М. Я чую в Україні критику на адресу Альянсу, і вона необґрунтована // Європейська правда. 27 червня 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/interview/2022/06/27/7142074>
15. *Speech by NATO Secretary General Jens Stoltenberg at the Kultaranta talks in Finland.*
16. Reznikov, O. (2022). 'The future of global security will be decided in Ukraine'. *Atlantic Council*, 14 June [online]. Available at: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-future-of-global-security-will-be-decided-in-ukraine> [in English].
17. NATO (2022). *NATO Strategic Concept* [online]. Available at: <https://www.nato.int/strategic-concept> [in English].
18. Кравченко В. Чому НАТО не дає Україні зброю: підсумки Мадридського саміту // Дзеркало тижня. 30 червня 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/international/chomu-nato-ne-daje-ukrajini-zbroju-.html>

Oleksandr POTIEKHIN,
Doctor of History, Full Professor
Sumy State Makarenko Pedagogical University
Chief Scientific Officer,
Institute of World History of the NAS of Ukraine

NATO AND THE FULL-SCALE INVASION OF THE RUSSIAN FEDERATION OF UKRAINE

Abstract. The article deals with the interaction between Ukraine and NATO in the context of russia's full-scale invasion of Ukraine. It is worth noting that Ukraine and the Alliance are already paving the way to closer ties, as determined by the logic of war. The focus is on strengthening bilateral contacts and forging regional alliances by means of Ukrainian diplomacy. Therefore, the author highlights the role of individual member states of NATO and the organisation as a whole in helping Ukraine in the military, humanitarian, and economic spheres. Ukraine's membership in NATO would be a reliable guarantee of the security of our state. At the same time, the author mentions the prospects of the security alliance of the United Kingdom, Poland, and Ukraine with the possible participation of the Baltic states in pursuit of European stability.

Russia presents a threat to world security considering its nuclear and energy potential. Nevertheless, the author also offers an insight into the controversial views and pro-russian sentiments of foreign analysts regarding the russian full-scale attack on Ukraine and future world order and stability. Some mentioned analysts are displacing the focus to justify the russian invasion and provide narratives for the sake of russian propaganda.

The author determines the main provisions of the NATO 2022 Strategic Concept on the partner countries of the Alliance, approved at the Madrid Summit. The steps that the North Atlantic Alliance must take to become an effective player in international stability in Europe are listed. The conclusion comes up as follows: if these measures are not taken, NATO as an organisation for overcoming the problems of international security and deterring the aggressor will be comparable in effectiveness to the OSCE and the UN.

Keywords: russo-Ukrainian war, NATO, cooperation, security, stability.